САХА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУҺУН ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЬЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 36 (8481). 2000 сыл, Кулун тутар 28 күнэ. Оптуорунньук, Сыаната — 1 солк. 10 харчы.

ЧӨЛ ОЛОХ—БҮГҮҤҤҮ КҮН ИРДЭБИЛЭ

САХА СИРИН НОРУОТТАРЫН МАҤНАЙГЫ ФОРУМНАРЫН КЭННИТТЭН САНАА

Кулун тутар ый 14—15 күннэригэр Дьокуускайга Саха сирин норуоттарын чөл олох иһин маҥнайгы форумнара буолла. Республика бары улуустарын бэрэстэбиитэллэрэ, Правительство эппиэттээх үлэһиттэрэ уонна ыҥырыылаах делегаттар барыта 400-тэн тахса киһи форум үлэтигэр кыттыыта. Ол иһигэр Эдьигээн улууһуттан 107 саастаах Семен Титович Титов ырдьаҕас иттэннэ үүнэр көлүөнэ бэрэстэбиитэллэрэ—икки оскуола оҕолоро бааллар.

Форум сарсыарда 10 чаастан Опера уонна балет театрыгар үлэтин саҕалаата. «Чөл олох республикатааҕы доктринатын туһунан» диэн темаҕа Саха Республикатын Президенэ М. Е. Николаев улахан этиини оҥордо. «Көскилгэ хардыыга» общественнай академия президенэ, духовность академиятын чилиэнэ, наука үтүөлээх деятелэ, философскай наука доктора В. Д. Михайлов «Чөл олоҕу биһиэхэ—хас биирдиибит уонна бүттүүммүт дьылата» диэн дакылааты, СР тас сибээстэрин министрин солбуйааччы, философскай наука доктора В. К. Павлов чөл олох суолтатын туһунан киэҥ ис хоһоонноох иһитиннэрии оҥордулар. Дьокуускай куорат 23 №-дээх оскуолатын XI кылааһын үөрэнээччитэ Марина Олейник этиитин форум делегаттара сөҕөн иһиттилэр. Бу түһэ этии кэнниттэн санаа атастаһыытыгар 13 делегат кыттыыта. Ким хайнык айгэҕа үлэлииринэн, туох кыһалҕалааҕынан боппуруоһу туруораллар: ким спорка, ким музыкаҕа, доруобуйа харыстабылыгар уо.д.а. Кэпсэтиилэргэ түмүк оҥордоххо, арыгыттан, табахтааһынтан уонна наркоманияттан хайдах гынан босхолонобутуй диэн боппуруос республикабыт үрдүнэн биир сүрүн буолбута өтө көстөр. Ол эрээри бары «бу куһаҕан дьаллыктан босхолоннубут даҕаны, чөл олох туга саҕаламмытынан барыаҕа» диэн ойто-санаҕа кэпсэттэр. Биһиги, «Чэбдик» кулуун чилиэннэрэ, дьыланы маннык сыаналлааһыны итэҕэйиэн аҕабыт. Чөл олох иһин охсуһуу бары санаарбытынааҕар быдан уустук. Арыгыны испэт, табаҕы тардыбат, наркоманиянан дьарыктаммат буолуу диэн буортулаах кэмэлдьиттэн босхолонуу эрэ буолар. Маннык дьаллыкка ылларбатах да киһи чөл олоҕунан олорумуон сөп.

Чөл олох диэн өйдөбүлгэ тардыһар буоллахха, киһи ис айгэтин, өйүн-санаатын туругун, туһалыыр айгэҕэ, айылҕаҕа сыһыанын, обществоҕа эбэсиэннэһин, чиэс, суобас, патриотизм курдук уо.д.а. элбэх духовнай көрдөбүллэргэ эппиэттиир үлэни ыытыахтаахпыт. Оҕо кыра саһыттан ылата кини этигэр-хааныгар иҥэрэн бу уустук үлэни саҕалыахтаахпыт. Оҕо духовноһа иһиннэн иитиллэн таһыстаҕына, чөл майгылаах-сигилилээх буола улаатан, бэйэтэ даҕаны олох куһаҕан кэмэлдьиларыгар сыстыа суоҕа. Мин арыгыны, табаҕы утары үлэни тохтотуоҕун диэбэппин. Хайыы-үйэҕэ улааппыт, буортулаах дьаллыкка ылларбыт дьону кытары үлэ түмүгэ кыра иһиэнэ быһаан буолар, элбэх оросхуоттаах, киһи эрэйэ дэҕэнэ тиллибэт дии саныыбын.

Духовнаһы иитии, уопутэн, биэбэйдэн ыччаттарбытыгар олох кыра саастарыттан иҥэрдэхпитинэ, быдан түргэн, ону сэргэ чиҥ түмүгү ситиһиэ этибит. Бу туһугар эдэр төрөппүттэри, оҕо тэрилтэлэрин—уһуйааны, оскуоланы, эмп, культура, үөрэҕириитин, спорт уонна ис дьыала органнарын кытары анал үлэни тэрийиэххэ наада. Билиҥҥи чөл олоҕу агардас спордунан эрэ ситиһиэххэ сөбүн туһунан өйдөбүл республикаҕа үөскээтэ. Бу сөп эрээри, биллэн турар, ситэтэ суох. Биһиги, чурапчылар, научнай торҕу олоҕуран бу үлэни биоэнергетика ыһылларын туһанан атынник саҕалыаҕыт. Анал программа, валеологияҕа методика оҥостуоҕун. Улуус салалтата уонна ити үөһэ аттаммыт тэрилтэлэр бу этиини өйдүүр буоллахтарына, биһиги—«чэбдиктэр» биир саамай көхтөөх кыттыһыны ыларга бэлэммит. Улууспутугар хаһыат амит таһымыгар түмсэн, сүбэлэһэн дьаһала ылыаҕыҥ.

Иван БАРАШКОВ.

МАТЕМАТИКА БЫРААҺЫННЬЫГА

Сотоорутааҕыта начальнай кылаастар үөрэнээччилэрин математикаҕа бастакы бырааһыынньыктара буолан ааста. Кырдьаҕас ШКМ дьиэтэ, бырааһыынньыктыы киэргэнэн, улуус ыраахаан бастыҥ математиктарын музыканан үөрэ-көтө көрүстэ. Манна 18 оскуолаттан 63 оҕо бэйэ-бэйэлэрин кытта билсэн, сонньоон, билиилэрин тургутуһан бардылар.

Күрэхтэһии үс түһүмэҕинэн ыытыллыыта. Бастакы түһүмэх брейн-ринг форматынан барда. Манна кэлбит оҕолор бары сэрэбиэйдэһэн 6 хамаандаҕа арахсан бэлэмнэниллибит остуолларга миэстэлэрин булан олорон-хамандир талыннылар, аат толкуйданнылар. Иккис түһүмэххэ элбэх очкону ылбыт үс хамаанда бииргэ турнирга күрэстэстилэр. Манна хамандирдар түргэн туттунуулара сүбэлэһэ, ыраталыа оҕсон сөптөөх эппиэтэ буолуута эбэҕи быһаарда. Үчүгэйдик үлэлии үөрэммиттэрин көрдөрөн, 5-с хамаанда (Дириҥ, Хатылы, Амма оҕолоро) таҕыстылар. Үһүс түһүмэх олимпиада быһыытынан барда. Биирдиилээн бастыыр иһин бары оҕолор кыһаллан-муһаллан биир уруок устата 6-лыы сорудаҕы суоттаатылар. Бастакы кылаастарга I миэстэҕэ Тосукаева Марина, Арылаах оскуолатын үөрэнээччитэ ылла. Киниэн эдэр учуутала Осипова С. А. үөрэтэр, II миэстэҕэ—Макарова Марина, Сылаҥ оскуолата (учуутала Борисова Т. М.), үһүс миэстэҕэ—Архипов Боря, Дириҥ оскуолата (Алексеева О. П.).

Иккис кылаастарга көрдөрүү маннык буолла: I миэстэ—Колесов Толя, Одьулуун оскуолата (Неустроева А. П.), III миэстэ—Ноговицына Рена, Мугудай (Варламова Т. А.). Оттон үһүс кылаастарга I миэстэҕэ—Григорьева Лена (учуутала Давыдова Н. К.), ЧРОСИО үөрэнээччитэ үсүһү ылла. Иккискэ Артемьев Ваня Одьулуун (Пудова А. С.), Сергеев Миша, Хайахсыт (Оконешникова Н. Н.) уонна Попов Илья, Сылаҥ (Баишева С. П.) таҕыстылар.

Бырааһыынньыгы математика дойдутун сырыысата буолбут Чурапчы оскуолатын учуутала Артемьева С. А. ытта. Түһүмэхтэр быыстарыгар музыкальнай тохтобулга студия оҕолоро ыллаатылар-туойдулар, буфет үлэлээтэ, оҕолорго аналлаах кинигэлэр атыыланнылар. Дириҥ оскуолатын учууталлара кылаастарынан тус-туһунан математическай эстафета ыыттылар. Кыттыыны ылбыт оҕолор бары бириис ылан, оттон кыайыылаахтар үөрэх управлениетын грамотатынан наҕараадаланан үөрэн-көтөн тарҕастылар. Бырааһыынньык тэрээһиннигэр начальнай кылаас учууталларын сэбиэтин чилиэннэрэ Коркина А. Н., Толстоухова Р. П. уонна Чурапчы I сүһүөх оскуолатын учууталлара көмөлөстүлэр.

Инники ыытыллыбыт олимпиадаларга тэҥнээтэххэ, оҕолор логическай толкуйдара сайдан иһэрин бэлиэтиэххэ сөп. Ордук үчүгэй бэлэмнээхтэрин Одьулуун, Дириҥ, 5 №-дээх корпус, ЧРОСИО уонна Сылаҥ оҕолоро көрдөрдүлэр. Бастаабыт оҕолор: Тосукаева М., Толстоухов Д., Григорьева Л. бэйэлэрин тэҥнээхтэриттэн лаппа чорбойон, математикаҕа дьоҕурдаахтарын көрдөрдүлэр, кинилэр үлэлэрэ киһини үөрдэр. Кыра математиктар бу наукаҕа интэриэстэрэ, дьоҕурдара сүппэккэ бэйэлэрин кытта тэҥҥэ сайдан иһиэ диэн эрэнэбит. Инникитин оҕолор аҕан-толкуйдуур, ырытар, дакаастыыр дьоҕурдарын сайыннарарга уонна сүбэлэһэн үлэлииргэ үөрэтэргэ өссө да утумнаах үлэ ирэйиллэр. Оскуолалар бары кыттыбыттара хайҕаныан эрэ сөп.

П. ПОСТНИКОВА,
үөрэх управлениетын начальнай үөрэхтээһиҥҥэ специалиһа.

СОНУННАР

БЮДЖЕТ ҮЛЭҺИТТЭРИГЭР ИЭС САРБЫЛЛАР

МОСКВА. РФ Правительствотын вице-премьердэрэ Виктор Христенко уонна Валентина Матвиенко кулун тутар 20 күнүгэр бюджет эйгэтигэр хамнаһы төлөөһүҥҥэ селектордынан сүбэ мунньаҕы ыыттылар. Онно этиллибитинэн, олунньуга, хамнас иэһэ 1 млрд. солк. сарбыллыбыт. Кулун тутарга 3 млрд. солк. тахса иэс төлөбүрэ күүтүллэр. Уопсайынан, муус устар 15 күнүгэр диэри хамнас иэһэ бүтүннүүтэ сабыллыахтаах.

Билиҥҥи кэлэр өттүгэр иэс үөскээйиини хааччахтыыр туһунан боппуруос турар, Москва регионнарга үп-харчы дьиссипилинэтин кытаанахтык тутуһарга, Федерацияттан кэлэр үпкэ уонна бюджет бииритигэр сигэммэккэ эрэ бэйэ дохуоттар тирэҕирэри модьуйда.

Саха сириттэн бу мунньахха вице-премьер э.т. Эрнст Березкин уонна үп министрин бастакы солбуйааччы Галина Данчикова кыттыыны ыллылар. Кинилэр этэллэринэн, республика уустук быһыылаах-майгылаах территорияҕа киирсибэт. Саха сирэ бюджет үлэһиттэригэр иэскэ киирбэтэх 51 регион ахсааныгар сылдьар.

2002 СЫЛГА НЭҺИЛИЭННЬЭНИ УЧУОТТААҺЫН БУОЛАР

ДЬОКУУСКАЙ. СР Правительствота 2002 сылга нэһилиэнньэни Бүтүн Россиятааҕы ааҕан көрүүгэ бэлэмнэнии дьаһалларын бигэргэттэ. Онуоха республикатааҕы комиссия тэрилиннэ. Комиссияны СР бастакы вице-премьерэ Александр Акимов салайар. Миэстэлэргэ эмиэ маннык комиссиялар баар буолуохтара. Оттон нэһилиэнньэни ааҕан көрүүнү бэлэмнээһини уонна ыытыы СР Статистикаҕа комитетыгар сүктэриллиннэ. Кэккэ туһааннаах министерстволарга уонна ведомстволарга чопчу сорудахтар бэриллиннилэр. Холобур, ИДьМ хас квартал ахсын Статистика комитетыгар билиэрэн туран, нэһилиэнньэни учуоттааһын тиһэ сөптөөҕүн бэрэбиэркэлиэх тустаах.

«2000 сылга нэһилиэнньэни Бүтүн Россиятааҕы ааҕан көрүү туһунан» ууруах бэчээккэ тахсыаҕа.

БЫЙЫЛГЫ БЭЛИЭ ДААТАЛАР

ДЬОКУУСКАЙ. Бу күннэргэ «Саха сирэ-2000» өйдөбүнньүк уонна кэрэһэстэнэр даталар үгэс буолбут халандаардара таҕыста. СР Национальнай библиотекатыгар халандаары бэлиэтээһин буолла. Бу иннинэ барыта 37 таһаарыы бэчээттэммитэ. Олортон 19 кэнникилэрин республика биллиилээх библиографа Надежда Ханды түмэн оҥорбута. Саха халандаарга суруйааччылар, биллиилээх деятеллэр тустарынан очерктар уонна чахчылар киирбиттэр. Биллэн турар, улахан суолталаах история событиелара эмиэ ахтыллаллар.

Саха норуотун национальнай геройа Василий Федоров—Манчаары туһунан матырыйааллар аан бастаан таҕыстылар. Быйыл бэс ыйыгар Манчаары төрөөбүтэ 195 сыла бэлиэтэнэр. 2000 сылга олоҥхо үөскээбитэ 1250, Покровскай к., Спасо-Зашиверскай таҥара дьиэтин 300, Камчаткатааҕы бастакы экспедиция 275, саха тылынан литература бастакы паамятынньыгын автора Афанасий Уваровскай төрөөбүтэ 200, олоҥхоһут, тойуксут Сергей Зверев төрөөбүтэ 100 сыллара бэлиэтэниэхтэрэ.

Балаҕан ыйыгар—алтынньыга СР Национальнай библиотекатын уонна П. А. Ойуунускай аатынан Саха академическай театрын тэриллибиттэрэ 75 сылларын туолуутун бэлиэтээһин буолуоҕа. Миэстэлэргэ эмиэ туолуутун бэлиэтээһин буолуоҕа.

РЫНОК САЛАЙААЧЧЫЛАРА НАУКАНЫ КЫТТА СИБЭЭСТЭРЭ

ДЬОКУУСКАЙ. СР Материальнай ресурсаларга, эргиэҥҥэ, транспорга уонна сибээскэ министерствота СГУ Үлэ-экономикаҕа институтун салаатын министерствоҕа аһарга быһаарда.

Институту кытта сибээс былырыын олохтоммута. Очколорго министерство республика ис рыногын тэрийиитэ уонна сайыннарыыга улахан үлэни саҕалаабыта. Институт көмөтүнэн кэккэ семинардар ыытыллыбыттар. Олорго министерство көрүүтүгэр киирэр предприятиелар, улуустар дьаһалталарын экономикаҕа сулууспаларын специалистара кыттыыны ылбыттара. Үөрэммит дьон билиигэ көмөтө науката суох рыногка сөптөөх үлэни тэрийэр кыаллыбатын өйдүүллэр.

Институт салаатыгар кадрдары үөрэтии күүскэ ыытыллыаҕа. Науканы кытта сибээс салгыы бөҕөргүөҕэ.

СИА.

(Салгыта. Иннин хаһыат 30 №-гэр көр).

Улууска Сэбиэскэй былаас олохсуйбутуна кэнсиэ 1923 сылларыгар нэйилэктэр саҥалара маннык ураллыбыттар:

2-с Болугур—Сүүрүк
Одьулуун-Хатылы—Одьулуун
1-кы Сылаан—Сылаан
2-с Сылаан—Мүгүдэй
1-кы Хадаар—Хадаар
2-с Хадаар—Хоптоҕо
3-с Хайахсыт—Хайахсыт
1-кы Хатылыы—Кытаанах
2-с Хатылы—Болтоно
3-с Хатылы—Атчаадар
4-с Хатылы—Хатылы
5-с Хатылы—Уокка
1-кы Чаҥыр—Чаҥыр

Аллараа, Төлөй нэйилэктэр саҥалара бөҕөлөрүгэр хаалбыттарын.

Нэйилэктэр барыларыгар аҕа уйуна эстэн ыйытыллыбыттара. Оттон аҕа уустара, уоҕо эрдэлэбиппит курдук, хаһыак эрэ төрүттэриэхэн саҥаваллыыр. Итиэннэ саҥаттан үөрүйэхтэрэ, ахтыылардар, сороскоторо арааҥа докумуоннуттан сурулаллыбыттар. Хоолбуо, түүннүүгүн ахтыылар Уруу Бас Болтоно докумуоннуттан «Молотов Өлүөнэ», Аччаадар Иванчалах «Иванов Өлүөнэ», Уокка Тобулах «Лебедев Өлүөнэ» диэн сурулаллыбыттар. Бу диэн үөскүүр Аан Табыгай уоҕа Уолай («Олей Табугаева») уолаттара буолаллар. Кинилэриттэн 2-с, 3-с, 5-с Хатылыылар саҥаланнылыбыттар. Уолай бастакы докумуоннуна ыарбыгыттан, үөрбүгүттэн да этиллэриэхэн сатаа уоллаах эбит. Бастаа Монгуохан удьуорун Кытаанах Баллыыр 1-кы Хатылы нэйилэгэ саҥаланыбыт.

УЛУУС УОННА НӨЫЛЭЭКТЭР САЛАЛЫЫЛАРА

Нууччалар кэлэхтэриэ иннитэ сахаларга бөҕөгөдьиэктэлэ эрдэлэхтэрэ бөҕө, оҥ эрдэрэ кылаастаах уойсастыба сиэ сайда илиэ, государство диэн суоҕа. Аҕа уустарын, кинилэр хоноҕуктарын бөҕөлөнтэрэ эмиэ да бас бэриэннэрэ олорбуттара, стойоҕо диэн саҥаттаахтара (Хаҥалас тойона Тыгын, Бирдиэк тойона Легей уо.д.а.). Тыгын тойон аҕын аҕа уустарын бэриэнэрэ, сахаларга государствоны тэрилтэлэрэ хомуйуута түүннүгэ суох хаалбыта. Онуоха сөптөах социальнай-экономическая усулуобуйа үөскүү илиэ.

Инэйиэк ыйыллан олорбут аҕыйах эстиэннэх сахаларга аҕа уустабаа хаҥыйыы онуок бөҕөнөн эмиэ суоттаах эбит. Тойоттор уустарын...

Общая часть доходов, принятая с 1 с... перечислялась государственному хозяйству аҕа уустарыгар бөҕөлөрүн быыстарын аллаа хаҥыыларын сөбүн уонноҕуна өлүөбүттэрэ. Сэриилэрэ ыытаччылаарга утарсыыларга тэрааһынэ суох буолбута, аҕыйах сылынан уоскубута.

Бырааптаах дьаһалтата тойоттор аҕа уустарыгар быыстарын бөлүмнэтэ. Волостар уонна хаҥас нэйилэктэр бөҕөлөктэрин хаҥаастар («инвалид»), улуустар бөҕөлөктэрин бастаан аҥаастар, 1700 сылтан кулуба диэн буолбуттара. Бастаан үчүгэй ааҕыылаах бөҕөлөрө хомуйахтара, 1776 сылтан оҥу итэҕэйэ этэр да туһаҕа хомуйуллу барытын саха тойотторугар бэриллибэтэ. Онохтоох өрөөдьиэскэй уонна хомуобуйай дьыаланы үөскүү кыаҕастар. Кулубалар дьүүллүүр буолбуттара. Оттон кучча-суугуттар дьаһаҕы төлөөбүт буолуу, ыччат иэдэйүү курдук улахан дьыаланы ыытыы хаалбыта. Итиэ барыта тойоттор быыстарын кууһурдубута. Буруйдаҕы кэмнэлэрэ, бааҕынаны таһыыларга, кэдэлэлэрэ, хомуйуулаах хаайаллара.

Сэриэй алыы адаптистратыбнай тэрилтэлэрэ—аҕа уустарын чаччымыалар (старшины), нэйилэктэрэ кэбэстэр (старосты), улуунуу кулуба дьаһайаллара. Итиэ дуоһунастаах диэн барыларыгар «тойоттор» диэн аҥаттаалаллара («родоначальники»). Бөҕөлөрэ сэлэлэтэллэр хаҥас, чаччымыалар уонна хаҥа бэриэ скриэпэ сурукуут, улуус сэлэлэтиэ кулуба, быыбарыыйдар, сурукуут кинигэлэрэ. Быыбарыыйдар кулуба кэмнэнэччүлэрэ этиллэр. Кинилэр улуус хоонньо эрэ сорудуна дьаһайаллара. Хлебобур. 1862 сылын Бөотуруускай улуус 7 Аҥаастаах, 7 Уөһэ Таатыгаардаах, 9 эрдэ Таатыгаардаах уонна 8 Аллараа Таатыгаардаах нэйилэктэрин аҕаайдар туорт быыбарыыйдар баарын.

Тойоттор аҕаҕа эбэҕэлиэстэлэрэ, от эрдэрэ кылаастаах быыбаа кинилэргэ хаҥас төлөбөт эбэ. Сурукуттар эрэ ис туһаҕэр. а. о., онохтоох нэйилэктэ...ыгыттан хомуллар уонна хаҥасталлыыллар. Хаҥас нэйилэктэр да, тойоттор дуоһунаска дьаһуоллаах. Дуоһунастаахтар часка-маҥныга тиэскэлэрэ, кыраахтаах чиновниктэрэ үчүгэй дьонтон бөрүк ааҕан дьаһуоттуур кыахтаахтар.

Улуус быыбарыы бырааба (народнай суд) Хомуйуу уруок энгэрэлэрэ аллараа бөҕөр. Ол иҥэн итиэ аллараа «Бырааба Быыстапата» диэн аҥаттаммыт. Чурапчы Охотскайдыыр айан суолун ыкыллыта биэрэ. XIX үйэ ортотугар маннык таҥара дьиэтэ тутуллубута. Улуус бырааба Чурапчыга итиэ кэмнэ кэлэрэ буолуо сөп. Бырааба дьиэтигэр аҕаҕа воеводыыт буолуо сөп. Бырааба дьиэтигэр аҕаҕа воеводыыт

УЛУУС ГЭРБЭЛЭЛЭРИГЭ 70 СЫЛЫГАР

ӨБҮГЭЛЭРБИТ БООТУРУУСКАЙ УЛУУС ЭТИЛЭР

уҥаһыттэрэ олорбуттара. Итиэ диэн билиэхтэ да турар.

Бырааптаах быыбарыы Саха сиригэр хаҥаабырдаах колониальнай политиканы ыытыта. Улуус тэрилтэлэрэ үгүс абэҕэлиэстэрэ саҥаны кыгыйбыттаҕына полуоктарын уонна туһаҕаларын хомуйуу буолаллар. Итиэннэ үс болоххо эрдэрэлэрэ: государство полуоктара (дьаһах, дуушаах полуок, ааҕыра диэтэн полуоке уо.д.а.), уобалас полуоктара аттаанан улуус, нэйилэктэр ороскуоттарыгар түттүлэр үгүс хаҥыыллыах ис туһаҕалэр. Барыта 10-тан тахсан эрдэ полуок, туһаҕа хомуллаан нэйилэктэрэ дьаһалтата ыытыы кыаҕыт тэрилэн буолаллар. Улуус диэнэ кыайан толоруоҕуттан мэйэ (педонша) сылларга эбиллэн, 1808 сылга 47022 солк. 49 тэҥэлэ тиийбэхэ. Солкуобайдар оҥостоолоу курсуннан итиэ олох хаҥас эбэ. Онтон тэйиччэ полуоктаан хомуйуллуо хаҥатта олорбут, государствоны олохтоох мэрдэрэ экономикаҕа уонна культураҕа сайдарыы туһугар солкуобайы да ороскуоттаабат эбэ. Оҥу хаҥыыр хоноҕуурдарыгар ыытыахха диэн. 1820 сылыгыттан улуус тойотторо Чурапчыта оскуола аҕыйах сабыдыалыстыттэрэ. Оскуола уруутах хаҥаабыт хаҥыыгыттан толуурдуо уонна уруутаны аҕыйах быыстыра кэрдэсэллэр. Ол эрдэҥэ уобалас сэлэлэтэ итиэ хордоҕуулуу ыытыллыах. Оскуоланы ыытыы эйэлэрэ, 40-тан тахсан сыл аастыбыт кэнэ 1872 сылга Чурапчыга биир ыыллыах начаальнай уоскуоланы ааҕыллыбыта. Оскуола ороскуотуна, уруутах хаҥаабыттар тиийэ, бүс-бүтүннүгүттэн. Үйэ бүтүөр диэрэ улуус бөҕөтө үйэтэрэ ааҕыыларга ааҕаллыыллар.

1809 с. Саха уобалаабын губернатора Бөотуруускай улууска бааныыны ааҕара, туохтуурдар хаҥастарыгар үс хомуйуоҥа дьаһайыллыбыт. Улуус тойотторо ааҕыыхтааннар, улууска эмиэ тэрилэтэлиэ олохтоохун 30 ... дьаһаллыбыта.

300-сүүс ... - үгүс сылдаалар- ... тарбах уонна ... Чурапчыгар сыл ... полостарга тоҕ. Уоҕ улууска эрдэҥ чаҥыыгаах суоҕуоҥ аҕыйах; ... тойоттор уларыйа аастыыллар. Кинилэртэн ... хоноҕуурдуубут. 1-кы Нэдэйэ нэйилэгэ ... Бөтөр Бакальевич Ороски үгүс сылларга нэйилэгэ кинээнэ уонна Бөотуруускай улуус кулубата эбит. 1900-нүс сылларга ... туһаҕалар 1400 солк. сыарҕаҕалаабыт, 1872 сылга Чурапчы оскуолата ааҕыллыыта тэрийэллибит. Бөҕөтө түүннэ ... Кинилэ ... үгүөлэрэ үрүҥ ... губернатор ... кайдыы дьыаланы бөлүлэтэллэр. 1885 уонна 1886 сылларга тыаны солотоҥ 15 дьиэлэрэ сиргэ бурдук сиргэ оҥорторбут, 1890-нүс сс. ... ... 15-кэ тиийэ ... ...

САХА ПРОМЕТЕЙА

Прометей—былыргы гректэр миф буолбут номохторун өлбөт тыыннаах геройа, титан. Бастакы киһини айбыт. Хомуска кистээн киниэхэ уоту ылан биэрбит. Туттарга үөрэппит. Ол буруйугар бардам Зевс таҥара Кавказ чыпчааллыгар хам көлгийтэрбит. Күн аайы сиэмэх хотойунан быарын тоҥсуйтарбыт. Оҥтуката уһары оһоро үһү. Прометейы улуу герой Геракл өрүһүйбүтэ диэн кэпсээн.

Саха литературатыгар С. Р. Кулачиков—Эллэй Бүлүүтэ уон икки сыл хаайыыга олорбут Н. Г. Чернышевскайга анаабыт поэматын «Прометей» диэн ааттаабыта.

Отутус сыллар бүтүүлэригэр дьиэлийбит хааннаах репрессия саха омук өркөн өйдөөхторүн тыыннарыгар турбута. 1938 с. саҕаланыытыгар ССРС Верховнай Советын I сессиятыттан төннөн иһэн П. А. Ойуунускай Иркутскайга түтүллэн хаайыллыбыта. Ити сыл сайыныгар Георгий Прокопьевич Башарин Москваҕа Карл Либкнехт аатынан педагогическай институту бүтэрбитэ, Государственнай экзаменнарын соҕүмэр ситиһиилээхтик туттарбыта. Үөрэнэр кэмигэр саха студенын Башарин мэтириэтин уруһуйдаан, «Башариннары үөрэниэххэ!» диэн холобур туттубуттара үһү. Киниэхэ ити аатырбыт пединститут аспирантуратыгар хаалан салгыы аны наукаҕан дьарыктаныарга ыҥырыыны туттарбыттара. Ол эрээри Башарин дойдутугар дьулуспута, ону үрдүк культуралаах институт салалтата баалаабатаҕа. Киниэхэ дойдутун кэтэхэ салгыыннан тыыннара ордук туһалыахтааҕын өйдүүллэрэ...

Үрдүк үөрэҕи субу аҕай бүтэрбит эдэр Башарин төрөөбүт Сахатын сиригэр алдьархайдаах харана былыт буолан сабардаабыт хара балыырын халбарытар, тоҥтон толлубат, иринэхтээн иитиибэт баламат эр санааны ылынан, кырдьыгы булар чинчийэр-научнай үлэнэн дьарыктаммытынан барар. «Эрэйи эҥэринэн тэлиэхтээх Эр Соҕотох охсуһуу уораанаах түһүлгэ сиригэр тахсыыта (Савва Тарасов) ити.

«Георгий Прокопьевич, биһиги киниэн билбэккэ да сыраттахпытына, ... олоҥхону көҥүлэһэн туран кэлбитэ. 1940 сылтан 1943 сыл кулун тутар 19 күнүгэр диэри биэс төгүл улахан ыстатыйалары суруйбута. Маны таһынан 1944 с. алтынньы ыйга... литература уонна искусство үлэһиттэрин аналлаах мунньахтарыгар (кини С. С. Сюльскай председателлээбитэ) «Олоҥхо патриотическай ис хоһооно» диэн чаҕылхай дакылааты оҥорбута. Онон дискуссия «олоҥхону театрга туруорарга, кини патриотическай ис хоһоонун... баннааны үлтү охсор пропагандаҕа туһанарга диэн түмүктэммитэ... «Ньургун Боотур» 100-һүс спектаклын харчыта «Ньургун Боотур» танк колоннатын тутуутугар бэриллэн, республика үрдүнэн хамсааһын тахсыбыта. Саха «Ньургун Боотура» Берлини ылсыбыта. Оччотооҕута эдэр, ученай аатын ыла илик... уйаҕас, ыраас дуһалаах, кырдьыкка, үтүөҕэ дьулуурдаах, норуотун дьолугар төрөөбүт патриот Г. П. Башарин дьиҥнээх ученай, эр сүрэхтээх киһи буоларын көрдөрбүтэ (Суорун Омоллоон).

Кырдьык иһин улуу охсуһааччы Башарин эдэр саа-һыттан норуотун көҥүлгэ, сырдыкка тардыһар үтү-ыралаах өйүгэр-санаатыгар, сиэригэр-майгытыгар убанан улааппыта. Ол да иһин 30-тус сыллар бүтүүлэригэр үтүргэнигэ түбэһэн үөҕүллүбүт үс бастакы улуу суруйааччыларбытын сорунуулаахтык көмүскүүргэ аан бастаан туруммута. Кинилэр олохторун, айымньыларын иҥэн-тоҥон үөрэппитэ. 1942 с. ыам ыйыгар пединститукка ыытыллыбыт научнай конференцияҕа Г. П. Башарин саха литературатын төрүттээччилэрэ А. Е. Кулаковскайы, А. И. Софроновы, Н. Д. Неустроевы реалист-суруйааччылар диэн бэйэтин дакылаатыгар аан бастаан суруйбута. М. К. Аммосов, П. А. Ойуунускай, И. Н. Барахов курдук уонна кинилэри кытта биир санаалаах республика бастакы болуоһун салайааччыларын революцияны утарыыга, буржуазнай национализмҥа туос сымыйанан хобулаан кыртарбыт, ол маныатыгар обком секретарын үрдүк дуоһунаһыгар ыттыбыт С. А. Бордонскай аны Башарин үрдүгэр этиҥ буолан саалаабыта. Ол эрээри үрдүк дуоһунас иһин сахатын норуотун таҥнарбыт карьерист, доносчут Москваҕа бэйэтин бэйэтэ сараламмата... ССКП КК Пропагандаҕа управлениета Г. П. Башарин саха үс бастакы суруйааччыларын тустарыгар сүбэлээн, туга салгыы үлэлээн Москваҕа МЛИИ Ученай советыгар историческай наука кандидатыгар диссертация быһыытынан көмүскүүрүгэр сүбэлээбитэ. Эдэр Башаринна билиниилээх литературовед-ученайдар: ССРС НА корреспондент-чилиэнэрэ А. М. Еголин—ити ааттаммыт КК управлениетын начальнигын бастакы солбуйааччы, Л. И. Тимофеев—М. Горькай аатынан Аан дойду литературатын институтун (ИМЛИ) уонна МГУ профессордара көмө-тирэх буолбуттара. 1943 с. Георгий Прокопьевич историческай наука кандидатын аатын ситиһиилээхтик көмүскээбитэ. 1944 с. үлэтэ «Саха үс реалист-суруйааччыта» диэн кинигэ буолан тахсыбытын республика салайааччылара сөптөөн үөрүүнэн көрсүбүттэрэ. Саха үөрэхтээҕэ, ыччата, учуутал аймах, тыа сирин колхозтаахтара үөрүүлэрэ муҥура суоҕа. Тылыгар саха норуотун күүһүгэр күүс эбиллибитэ. Улуу сэриигэ кыайыыга эрэлбит улааппыта, фроҥҥа сэриилэһэр саллааттарга үс улуу суруйааччыларбыт үтүө ааттара тиллибитэ дьоһун бэлэх буолан тиийбитэ.

Үчүгэйтэн үөрэр оннугар, кэлэйиэх иһин, республикабыт үрдүкү салалтатын—партия обкомун бастакы секретара Борисов С. З. карьерист-хобуоччу Бордонскай кирдьэх, сидьиҥ тезистэрин туттан, бэйэтин солотунан туһанан, сахаттан аан бастаан историческай наука докторын аатын ылбыт, норуоппут киэн туттуутун, саҥа үүнэн эрэр ученайбытын Г. П. Башарины толоостук холуннарар, сойуолуур, буржуазнай национализмҥа буруйдуур ыстатыйалары, кинигэни таһаартарбыта. Ону заһаан, бэйэтэ бэччуойтарбыт сурутун А. Суркову, Л. Климовичы илии баттаһыннаран «Правда» хаһыакка таһаартаран, Бүтүн Союз үрдүнэн саха үс бастакы суруйааччыларын, кинилэри көмүскээбит Г. П. Башарины сиэрэ суохтук сымыйанан холуннарар ирригирини тэрийбитэ. БСК (б) II обкомун бюротун 1952 с. олунньу 6 күнүнээҕи «Саха уус-уран литературатыгар буржуазнай-националистическай токурутуулар тустарынан» диэн олоҕо суох, баайсыылаах, саха норуотун кэскилин тайнара түстүүр уураҕын соҕотоон модьуйан таһаартарбыта.

Г. П. Башарин киһи тылынан сатаан эппэт хара балыырга, сойуолааһынга түбэспитэ: партияттан уһуллар, ученай ааттара сотуллар, үлэтиттэн үүрүлэр. Кыра да үлэни итэҕэйбэттэр, хаайыы суоһуур. Республикабыт муҥур үрдүк салалтатын тойоно С. З. Борисов баар-суох дьиҥ-чахчы кырдьыксыт, үтүө санаалаах, норуотун албан аатын, туох баар духовнай баайын көмүскүүргэ туруммут, номоххо киирбит уһулуччу билиниилээх-көрүүлээх, оччолорго суос-соҕотох наука доктора Г. П. Башарины мөлтөтүөһүгү быһаччы бэйэтэ тэрийбитэ. Ученай тоһо эмэ аймахтара, оҕолоро баарын үрдүнэн, дьиэтин телефонун быстарбыта, албах патииныылээх дьиэ кэргэнин туга да суох хаалларбыта. Улуу Өксөкүлээҕи үөҕэ-үөҕэ кини айымньыларын уолун Реас Алексеевич, сиэннэрин харахтарын ортотугар уматтарбыта. Бүгүн норуоппутун, эдэр ыччаппытын улуу классиктарбыт айбыт духовнай баайдарыттан матарбыта. Сычча Борисов С. З. дьаһалынан «Башарин дьыалата» диэн сымыйа дьыала тэриллэн, 1943 сылтан 1951 сылга диэри 12 «болох» суох оҥоһуллан 121 киһи суутаммыт, ону таһынан 46 киирдиилээн дьон хаайыллыбыттар, олор ортолоругар учууталлар, студеннар, саҥа үлэлээн эрэр ыччаттар.

Ыарахан кэмнэригэр И. М. Романов, Амма Аччыгыйа, бастакы учуутала А. Д. Макаров курдук норуоппут бастыҥ дьоно өйөөбүттэрэ. Г. П. Башарин кырдьыга тахсарыгар нуучча үөрэхтээхтэрэ—академиктар А. М. Панкратова, Н. М. Дружинин, С. В. Бахрушин, биллиилээх литературоведтар Б. С. Рюриков, А. Л. Дымшиц, Г. И. Ломидзе, М. Н. Пархоменко, А. А. Петросян көмөлөспүттэрэ. Үс улуу суруйааччыларбыт үтүө ааттара тиллэригэр урукку Союз, кэлин Россия общественноһын болҕомтолорун тардыы катырбыт бырааттыы Даниловтар ураты улахан үтүөлээхтэр. Кырдьык кырдьыгынан тахсар үрдүк аналлаах: обком бюрота 1989 с. ыам ыйын 10 күнүнээҕи уураҕынан Борисов уурааҕа күүс илгиллибитэ. «Биллэрин курдук, Г. П. Башарин тоһо да эккиротиһиитэ, атаҕастабылга түбэспитин иһин, санаатын күүһүнэн чинчийэр үлэтин ыһыктыбатаҕа, дьүккүөрдээхтик үлэлээн 1956 с. Москваҕа ССРС НА издательствотыгар «Саха сиригэр аграрнай сыһыыннаһыылар (XVIII үйэ 60-нус сылларыгар—XIX үйэ ортотун диэри)» диэн бөдөҥ монографиятын таһаартарбыта. Бу сыл кини иккиһин докторскай диссертациятын олус ситиһиилээхтик көмүскээбитэ. Ким да саналматах уустук үлэҕэ Москва, Дьокуускай сүүстэн тахса архивнай фондаларын туһанар.

1957 с. Саха государственнай университетын Советыгар бу монографиятын ССРС Государственнай бириэмийэтигэр түһэрэр туһунан мин даҕалаат оҥорбутум. Университет Советын бары чилиэннэрэ сөбүлээн куолаастаабыттара» (Г. Г. Макаров, профессор). Академик А. М. Панкратова «Бириэмийэҕэ сөптөөх түһэрбиккит, онуоха толору иниэттиир үлэ»,—диэн сыаналаабыт. Ону баара провокационнай, сымыйа «Башарин дьыалатын» тэрийэн, Г. П. Башарин саха үөрэхтээхтэриттэн бастакынан Ленинскэй бириэмийэни ылыахтааҕын бойобут үрдүкү салалтабыт туорайдаабыттаах. Эмиэ ол үрдүкү салалтабыт улуу ученайбыт сүүрбэччэ сыл устата суруйбут «История земледелия в Якутии (XVII в.—1917 г.)» диэн республикабыт олоҕор тыын суолталаах сабумэр үлэтин үһүнүк бэчээккэ сир оҥоһуутун кэмнэригэ тэрийтэ. Сир оҥоһуутугар хайдахтаах курдук кыһыллаах арыйыылары оҥорон сүдү сүбэлэри биэр дьонугар-норуотугар Г. П. Башарин биэрбитин сыччах 1990 сылтан биллибит.

Төрөөбүт норуотугар үйэлэр тухары умнуллубат үтүө үтүөнү оҥорбут Г. П. Башарин бэрт быдьыһааччы карьеристар, уодаһыннаах инсинистэр экспроприһииларигэр, сымыйанан үҥсүүлэригэр олус дьоһуннаах, чахчы кырдьыктаах архив докумуоннарыгар олоҕурбут самнарыылаах хардаиы биэрбитэ. Ол үлэтин «Общественно-политическая обстановка в Якутии в 1921—1925 гг.» диэн аатынан 1996 с. эрэ кинигэ оҥорон кэргэнэ Кыдана Ивановна таһаартарбыта. Бу үлэтигэр 20-с сыллар саҕаланыыларыгар хааннаах репрессияны—маассабай ытыалааһыны, кыуустаах бандьуолдьуну, тимир туумнуру» туттан гражданскай сэриини күөдьүппүт Лебедев, Агеев, Козлов отрядун-вираттарын көмүскээн, А. Е. Кулаковскайы «букатынаахтык тимирдэргэ» сорунмут А. П. Окладниковы өйөөбүт А. И. Новгородов, В. А. Демидов үлэлэрэ сымыйатын, Лебедев диэн кимин-тугун итэҕэтиилээхтик саралаабыта.

Саха бэртэрин хааннаах дьаһыйыыны бастаан тэрийбит Лебедевтээх ынныыларын салҕаабыт БСК-(б) II Киин Комитетын 1928 с. атырдьах ыйын 9 күнүнээҕи «Саха сиринээҕи тэрилтэ туһунан» («якутской организации») диэн саха норуотун сарбыйбыт, хааннаах, хара балыырдаах уурааҕын Сахабыт Республикатын Президена М. Е. Николаев уһулуччу дьулуурдаахтык туруорсан көтүрдэрэ: Б. Н. Ельцин 1920—1930 сылларга остоох ытыран буржуазнай национализмҥа буруйдаммыт дьоннор үтүө ааттарын төннөрөр туһунан 1994 с. муус устар ый 27 күнүнээҕи Ыйааҕа тахсыта. Сахатын норуотун албан аатын көмүскээбит, кырдьык иһин улуу охсуһааччы Г. П. Башарин бүтүн олоҕун анаабыт үйэлээх улуу мөккүөрө кини кырдьыга кыайан, оргуой сүккэн үөрүүтүнэн кылбаннаахтык түмүктэннэ.

Отутус сыллар саҕаланыыларыттан Г. П. Башарин үөрэх-билии, наука чыпчааллыгар кудуххайдык дабаайбыт чаҕылхай ситиһиитэ тырыбыныы умайар сулус буолан төрөөбүт сахатын ыччатын уһуктуннарбыта. Оччоттон сахтарбыт кырдьыкка талаһар дириҥ билиитэ, дьоһун майгыта, тус олоҕор уҕараабат эр санаалаах туттунуута бүтүн саха ыччатын киэн туттуута, холобур оҥостор кэрэ кэпсээнэ, уоһуттан түһэрбэт номоҕо буолбута 70-ча сылы уҥуордаата. Норуоппут өйүн соҕумар дьоҕуруннан тылынан уонна суруйан айбыт муҥура биллибэт духовнай баайын олор-тиллэр улуу мөккүөргэ кыайан уодаһыннаах хара балыыртан босхолоон, бүтүн омугун, кини интеллигенциятын, эдэр ыччатын өйүн-санаатын буомуру нэдиэниттэн өрүһүйдэ биһиги Прометейбит—Г. П. Башарин.

«...Киниттэн ордук норуокка билиибит, биһирэммит хаһыык да ученай, общественнай деятель суох этэ диэн быһаччы этиэххэ наада» (Далан, «Человек удивительной стойкости и духовной силы» диэн хомуурунньуктан, 82 стр.).

Түмүккэр биир этиилээхпин: Георгий Прокопьевич Башарин сахалар XX-с үйэбитигээҕи бастыҥтан-бастыҥ киһибит буолар. Ону бу үүммүт 2000 сыл иһинэн Улууспут Мунньаҕа уурбах таһааран, республикабыт Ил Түмэнигэр туруорсан, үйэтиирэ сокуон таһаартарыахха. Республикабыт бар дьоно ону өйүө.

Р. САВВИН,
РФ үөрэҕириитин туйгуна,
Улуус бочуоттаах гражданина.

ТАБАҔЫ УТАРЫ—СОКУОН КҮҮҺҮНЭН

ДЬОКУУСКАЙ. СР Госмунньаҕын Бэрэстэбиитэллэрин палатата «Саха Республикатыгар табаҕы тардыы уонна табах оҥоһуктарын туһунан» аналлаах сокуону ылынна.

Онуоха туттулла сылдьар бырабылалары биргэтин норуунна. Холобур, үөрэх, доруобуйа харыстабылын, культура учреждениеларыгар аналлаах миэстэлэргэ эрэ табаҕы тардыы көҥүллэнэр. Оннук бэрэдэк государственнай органнарга уонна производствоҕа олохтонор. Государство политикатын сүнньүнэн граждаиннарга табахтан араҕсыыга көмөнү оҥоруу уонна табаҕы тардыбат дьоннору көмүскээһин буолар. Сокуон быһыытынан, табах оҥоһуктарын рекламалааһын бобуллар. Маннан ыла оскуолалартан, балыыһалартан, поликлиникалартан, спортивнай учреждениелартан, культура учреждениеларыттан биэрэстэ аҕарыттан ордук эрэ сиргэ сигарета уонна бопируоска атыыланыахтаах.

Сокуон быһыытынан, предприятиелар салайааччылара табахтан аккаастаммыт дьон материальнай уонна моральнай өйөбүлү ылларын хааччыйыахтаахтар.

СИА.

ПРИКАЗ № 16-1-05/61
Государственная налоговая инспекция по Чурапчинскому улусу
12 августа 1999 года

На основании письма ГНИ по РС (Я) № 16-20-05/1-54 от 01. 07. 99 г. и приказа МНС России от 16. 06. 99 г. № АП-3-12/180 «Об организации работы налоговых органов по представлению пользователям информационных ресурсов необходимой информации, содержащейся в Едином государственном реестре налогоплательщиков» признать недействительными ИНН следующих филиалов, представительств, также ИНН юридических и физических лиц, признаваемые недействительными в ходе проведения текущего учета налогоплательщиков в соответствии с приказом ГНС РФ от 27.11.98 г. № ГБ-3-12/309 «Об утверждении порядка и условий присвоения, применения, а также изменения ИНН и форм документов, используемых при учете в налоговом органе юридических и физических лиц», зарегистрированным в Министерстве юстиции РФ 22. 12. 98 г. № 1664.

I. ИНН налогоплательщиков-организаций:

1. 1430001246 Чурапчинский филиал ОАО «Росгосстрах-Аргыс»,
2. 1430001969 Чурапчинский филиал ГП «Сахателеком»,
3. 1430004584 РКЦ с. Чурапча,
4. 1430005595 Филиал АО «Лензолото»,
5. 1430005940 Филиал ГП «Сахавнешторг»,
6. 1430002607 Чурапчинское правление ВОС.
7. 1430006775 Чурапчинский филиал ЯПУ-1.

На основании ст. 83 Налогового кодекса РФ налогоплательщики подлежат постановке на учет в налоговом органе по месту нахождения ее филиалов и представительств. Об этом были направлены письма филиалам и представительствам, находящимся в улусе. Но кроме Чурапчинской РКЦ ни одна организация не обратилась по вопросам постановки на учет по месту нахождения филиала.

II. ИНН налогоплательщиков-физических лиц (ошибочное присвоение ИНН в БД физическим лицам, не являющимся предпринимателями):

1. 143000037364 Седалищев Роман Михайлович,
2. 143000037364 Попов Николай Федотович,

Перечень признанных недействительными ИНН ПОДЛЕЖИТ ОБНОВЛЕНИЮ ежемесячно.

[illegible] приказа [illegible] Перечень признанных недействительными ИНН налогоплательщиков-организаций опубликовать в средствах массовой информации, а также вывесить на стенде ГНИ, через банки улуса, через компьютерную сеть общего пользования—данное подлежит исполнению госналогинспектором по ГРЮЛ и ГРФЛ Старостиной Полиной Михайловной.

ОСНОВАНИЕ: письмо ГНИ РС (Я) № 16-20-05/1-54 от 01. 07. 99 г. и приказ МНС России от 16. 06. 99 г. № АП-3-12/180.

Руководитель Госналогинспекции по Чурапчинскому улусу ШАДРИНА Р. Д.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Сымнаҕас миэбэли—5400 солк.
Кириэһилэлэн—1350 солк.
Диваны—2700 солк.
Кухоннай гарнитурдары—7000—14000 солк.
Обеденнай зоналары—4000 уонна 5500 солк.
Прихожкалары (3 көрүҥ)—4500—6500 солк.
Стенка 2 көрүҥэ—11500—12500 солк.
Оҕо оронун—1500 солк.
«Сибирь» таҥас сууйар массыыната—5400 солк.
Таҥас сууйар массыыналары (Япония, 2 көрүҥ)—
«Стинол» холодильниктара—10500 солк.
7000 солк.
«Бирюса» холодильниктара.
«Мечта» электро-оһоҕу—2700 солк.
Электро-табаардары
Оҕо көлөөсэлэрүн
Сезоннай таҥастары
Спец-таҥастары
Атах таҥастарын
Тутуу инструменнарын уо. д. а.
Рынок сыанатыттан чэпчэкилэр.
Аадырыспыт: Чурапчы сэл. Ленин уул. 67 №-рэ. Тел. 21-416. Өрөбүлбүт—баскыһыанньа.

«Лиана» маҕаһына.

Эҕэрдэлиибит!

Дириҥнээҕи оҕо музыкальнай оскуолатын учуутала, СР культуратын туйгуна, Хоптоҕотооҕу «Дириҥ уоттара» литературнай түмсүү салайааччытын Павел Петрович ФЕДОРОВЫ—Сомоҕону, Чурапчытааҕы физическэй культура уонна спорт институтун «Чэчир» телестудиятын редакторын Оксана Васильевна ЖИРКОВАНЫ, «Саҥа олох» хаһыат редакциятын корреспондена Раиса Спиридоновна СИБИРЯКОВАНЫ Россия Журналистарын союһун чилиэнинэн буолбуккутунан итиитик эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ үрдүк айымньылаах үлэни, үтүөкэн доруобуйаны, олоххутугар дьолу-соргуну баҕарабыт.

Россия Журналистарын союһун улуустааҕы тэрилтэтэ, «Саҥа олох» редакционнай-издательскай холбоһук, улуустааҕы «Чурапчы» айар холбоһук, «Дириҥ уоттара» литературнай түмсүү.

x x x

Улуустааҕы ис дьыала отделын охранаҕа отделениетын командирын, «Милиция үлэтин туйгунун», милиция старшай прапорщигын НАЗАРОВ Дмитрий Афанасьевиһы бочуоттаах сынньалаҥҥа тахсыбытынан истиҥник эҕэрдэлиибит!

Күндү Дмитрий Афанасьевич, Эйигин төрөөбүт-үөскээбит Чурапчыҥ сиригэр 20-чэ сыл устата милиционер мундирдаах, ыраахан улаатыгар олоххун анаабыт хоһуун, эр санаалаах киһи быһыытынан билинэбит. Эрдээх модун саллаҥ бултуруйарын билбэтин, ыраас, сырдык дууһаҥ кулүгүрбэтин, доруобай, дьоллоох буол, дьиэ кэргэнҥэр үөрүү, ситиһии эрэ тосхойдун.

Отдел салалтата, личнэй састааба.

x x x

Таптыыр кэргэммит, күндү ийэбитин, балтыбытын, эдьиийбитин, Болтоого нэһилиэгин олохтооҕун АНДРОСОВА Екатерина Николаевнаны үйэ аҥардаах үбүлүөйүнэн итиитик, истиҥник ис сүрэхтэн эҕэрдэлиибит!

Эйиэхэ дьоһун доруобуйаны, кырдьар диэни билбэккэ, оҕолоргор, сиэннэргэр куруук сүбэ-ама буола, аптаныылаах эскымэн айах тута, ыйгэс настээ ньыэ илиигинэн барыбытын итиитэ-таҥыннара, киэргэтэ сылдьаргар баҕарабыт.

Барҕа баһаам үтүө санаалара кытта кэргэниҥ, оҕолоруҥ, биирдэ төрөөбүттэриҥ.

x x x

Убаастабыллаах коллегабытын, улуустааҕы капитальнай тутуу управлениетын үлэһитин Евдокия Дмитриевна СЕДАЛИЩЕВАНЫ үбүлүөйдээх сааскынан итиитик, истиҥник эҕэрдэлиибит!

Эдэр саһыҥ эрчимин, күөгэйэр күннэриҥ күүһүн-күдэҕин төрөөбүт Чурапчыҥ сайдарын туһугар 30 сыл устата биэрбиккин үрдүктүк сыаналыыбыт.

Эйиэхэ чэгиэн-чэбдик доруобуйаны, сир үрдүгэр баар бары кэрэни-үтүөнү баҕарабыт. Оҕолоргун үлэһит дьон оҥортооҥ, кинилэр үөрүүлэринэн кынаттанан уһуннук, дьоллохтук-соргулаахтык олороргор.

Управление коллектива.

МАХТАНАБЫТ

Күндү ийэбитин, эбэбитин, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтооҕун, хоту көһөрүллүү кыттыылааҕын, үлэ ветеранын ВАСИЛЬЕВА Екатерина Ивановнаны тиһэх суолугар атаарсыбыт, ыраахан кэммитигэр күүс-көмө буолбут эдьиийбитигэр Маркова Катяҕа, Болтоҥотооҕу аймахтарбытыгар Платоновтарга, эт-үүт комбинатын коллективыгар, ыраах-чугас аймахтарбытыгар, түүннэри-күнүстэри ийэбит сырдык тыынын туһугар охсуспут киин балыыһа терапевтическэй отделениетын коллективыгар, сэбиэдиссэй Г. Э. Кузьминага улахан махталбытын тиэрдэбит.

Оҕолоро, күтүөттэрэ, сиэннэрэ.

БИЛЛЭРИИ

Улуустааҕы сүүрүү федерацията муус устар 2 күнүгэр сарсыарда 10 чаастан интернат-оскуола маныһыгар 30, 15, 10, 5 км дистанцияларга республикатааҕы аһаҕас күрэхтэһиини ыытар. Онно кини улуустар, Дьокуускай, Покровскай куораттар, Нам, Горнай улуустарын, СГУ, ДьГТХА, ДьПУ спортсменнара кыттаһлара күүтүллэр.

Нэһилиэнньэни кэлэн күрэхтэһиини көрөргүтүгэр ыҥырабыт!

Ыччат управлениета, улуус дьаһалтатын спорка отдела, сүүрүү федерацията.

КУОРАТ ДЬОНУН БАС БИЛИИТЭ ЫАРЫЫР

ДЬОКУУСКАЙ. Киин куоракка квартираны, дачаны уо. д. а. хамсаабыт баһылдьыыр бас билээччилэр васигит сыллааҕар улахан нолуогу төлүөхтэрэ. Куорат дьаһалтатын быһыытын дьаһалынан тутуулар сыаналарын хос аҥаар саҥа кэрдиитин олохтооһун көрүллүннэ. Техническэй инвентаризация бюрота сыаналаан быһаарбыт суумматыттан көрөн нолуок түһэриллиэҕэ. Бюро директора Елена Самодаева билиһиннэриитинэн, кэнники 5 сылтан ордук кэмҥэ толобур көмөйө уларыйытаҕа. Дьиҥинэн, инфляция хамсааһынын учуоттаан, саҥалыы сыаналааһын сыл ахсын ыытыллыах соп этэ.

СИА.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

Суһаллык компьютеры. Сыаната—кэпсэтиинэн. 22.420 тел. билсиҥ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

С 1 апреля с.г. Чурапчинское отделение Сбербанка № 5048 переходит на новый режим работы:

—с физическими лицами—с 9 ч. до 16 ч. 30 мин.;
—с юридическими лицами и предпринимателями—с 9 ч. до 13 ч., с 14 ч. до 16 ч. 30 мин.;
—прием выручки по графику;
—перерыв на обед—с 13 ч. до 14 ч.

Администрация.

СҮТҮКТЭЭНИБИТ

Иванов Олег Иннокентьевич аатыгар Тааттатаҕы ГАИ-ттан 1993 с. бэриллибит «АВСДЕ» категориялаах, АГМ сериялаах, 854128 №-дээх водительскай дастабырыанньа уонна АВИ сериялаах, 19600 №-дээх техтолуон сүппүттэринэн, дьиэ суохтарынан ааҕыллаллар.

x x x

Собакин Петр Алексеевич аатыгар бэриллибит водительскай дастабырыанньа сүттэ. Ким булбут 24-391 тел. биллэрэргитигэр көрдөһөбүн.

Дьокуускайдааҕы Үрдүкү музыка оскуолатын иитээччитэ

ОКОНЕШНИКОВА Агафья Прокопьевна

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Тапталлаах кэргэнэ Агафья Прокопьевна эдэр саһыгар олохтон туораабытынан урууну баайларын үлэһиттэригэр, Саха Информационнай Агентствотын фотокорреспондеҥҥыгар, Россия Журналистарын союһун чилиэнигэр Оконешников Петр Семеновичка «Саҥа олох» редакционнай-издательскай холбоһук коллектива, Россия Журналистарын союһун улуустааҕы тэрилтэтэ.

—Таптыыр саҥаһа Оконешникова Агафья Прокопьевна өлбүтүнэн биирдэ үлэлиир коллегаларыгар, учуутал Оконешникова Мария Семеновнаҕа Чурапчы алын сүһүөх оскуолатын коллектива.

Күндү кэргэнэ, аҕата, Чурапчыттан төрүттээх Дьокуускай куорат олохтооҕо

МИРОНОВ Николай Светланович

өлбүтүнэн кыһыытыгар Аграфена Михайловнаҕа, сиэммитигэр Светланага дириҥ кутурҕаммытын тиэрдэбит.

Аграфена Михайловна ийэтэ Нюрбина Максимовна, аҕата Петр Иванович, балта Анастасия, күтүөтэ Захар, эдьиийэ Екатерина, кини дьиэ кэргэттэрэ.

Түөйэ учаастагын олохтооҕо, хоту көһөрүллүү кыттыылааҕа, үлэ ветерана, кырдьаҕас механизатор

КОРКИН Кузьма Петрович

өлбүтүнэн дириҥ кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Сылаҥнааҕы потребобщество лавочнай комиссиятын чилиэнэ Коркин Кузьма Петрович өлбүтүнэн кэргэнигэр, оҕолоругар, сиэннэригэр, бары аймахтарыгар Сылаҥнааҕы потребобщество.

—Тапталлаах убайа Коркин Кузьма Петрович өлбүтүнэн күтүөттэригэр Коркин Егор Петровичка Чурапчыттан Охлопковтар, Романовтар, Дьокуускайтан М. А. Романова, Н. С. Синцева уонна кинилэр оҕолоро.

Редактор Г. Г. ПОПОВ

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 сая. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-262.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54907

Автор суруйар этиилэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбэһэр буолбатах. Суруйка ыйыллар чахчылар кырдьыктаахтарыгар кинилэтэньэ автор эрэ бэйэтэ эппиэттиир.

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ № 36. Подписано в печать: 27. 03. 2000 г. Тираж 2338.